

Makale Türü/ Article Type	Başvuru Tarihi/ Received	Kabul Tarihi/Accepted	Yayın Tarihi/Published Date
---------------------------	--------------------------	-----------------------	-----------------------------

Araştırma Makalesi

18.03.2025

06.05.2025

30.06.2025

Afrika'da Terörizmin İki Yüzü: Boko Haram ve El-Şebab'ın Bibliyometrik Bir Analizi

The Two Faces of Terrorism in Africa: A Bibliometric Analysis of Boko Haram and Al-Shabaab

Begüm ÇARDAK*, Pınar Begüm KONCAGÜL**, Şeyda ÖCAL ARSLAN***

Özet

Terörizm, 21. yüzyılın en büyük uluslararası güvenlik sorunlarından biridir. Bu olgu, sadece fiziksel şiddetle sınırlı kalmayıp ekonomik, sosyal ve siyasal boyutlarıyla küresel ölçekte etkiler yaratmaktadır. Afrika kıtasında etkinlik gösteren Boko Haram ve El-Şebab terör örgütleri, son yıllarda hem ulusal hem de uluslararası düzeyde dikkat çeken iki önemli terör örgütüdür. Bu iki örgüt, şiddet eylemleriyle bölgede istikrarsızlığa neden olmakla kalmayıp toplumsal yapıları da derinden sarsmıştır. Bu bağlamda çalışma, Boko Haram ve El-Şebab'ın akademik literatürde nasıl ele alındığını inceleyerek bu iki örgütü bibliyometrik analiz yöntemiyle incelemeyi amaçlamaktadır. Bibliyometrik analiz, bir alandaki bilimsel üretimin yapısını ve dinamiklerini anlamak için etkili bir araç sunar. Bu yöntem, yayınların sayısı, yazar ağı, atıf sayısı ve anahtar kelime dağılımları gibi metrikleri inceleyerek literatürün hangi boyutlarda yoğunlaştığını gözler önüne sermektedir. Bu kapsamda makale, öncelikle Boko Haram ve El-Şebab'ın tarihsel gelişimini ve özelliklerini ele almakta, akabinde ise bibliyometrik analiz yöntemiyle bu iki örgütü konu alan akademik çalışmalardan elde edilen bulguları tartışmaktadır. Makale, Afrika kıtasındaki terörizm hadisesini yeni bir bakış açısı sunarak ele almayı hedeflemektedir.

Keywords: Terörizm, Afrika, Boko Haram, El-Şebab

Abstract

Terrorism is one of the greatest international security challenges of the 21st century. This phenomenon is not limited to physical violence but also creates global impacts through its economic, social, and political dimensions. Boko Haram and Al-Shabaab, two prominent terrorist organizations active in Africa, have garnered significant attention at both national and international levels in recent years. These organizations not only cause instability in their respective regions through acts of violence but also deeply disrupt social structures. In this context, this study aims to examine how Boko Haram and Al-Shabaab are addressed in the academic literature by employing bibliometric analysis. Bibliometric analysis offers an effective tool to understand the structure and dynamics of scientific production in a particular field. This method highlights the areas where the literature is concentrated by analyzing metrics such as the number of publications, author networks, citation counts, and keyword distributions. This article first outlines the historical development and characteristics of Boko Haram and Al-Shabaab and then discusses the findings obtained from academic studies on these organizations through bibliometric analysis. Thus, the article seeks to provide a new perspective on the comparative study of two different organizations within terrorism research.

Anahtar Kelimeler: Terrorism, Africa, Boko Haram, Al-Shabaab

* Dr., Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi, begumcrdk@gmail.com, ORCID: 0000-0002-1847-3477

** Arş. Görevlisi, Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi, pnrbgm01@hotmail.com, ORCID: 0000-0003-0756-9454

*** Arş. Görevlisi, Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi, seydaocal@live.com, ORCID: 0000-0003-3235-2169

Giriş

Terörizm, belli bir siyasal hedefi gerçekleştirmek için özellikle sivilleri hedef alan ve toplumda korku yaratmayı amaçlayan, sistematik ve önceden planlanmış şiddet kullanımudur. Bu nedenle terörizm, ulusal ve uluslararası düzeyde ciddi bir tehdit olarak kabul edilmektedir. Fakat terörizm tüm dünya için büyük bir tehdit oluşturmasına rağmen günümüzde terörizme ilişkin ortak kabul edilen bir tanım bulunmamaktadır. Bu durum da her ülkenin şiddet eylemlerini farklı yorumlamasına ve bir ülke için terörist olan grubun diğer ülke için özgürlük savaşçısı olmasına neden olmaktadır.

Terörizm ortaya çıktığı ilk günden itibaren zaman içerisinde değişim göstererek etkisini geniş bir alana yaymıştır. Bu kapsamda Afrika kıtası ise günümüzde çeşitli terör örgütlerinin aktif olarak varlık gösterdiği bir kıtadır. Ekonomik, siyasi ve sosyal olumsuzluklar, hem kıtaya özgü terör örgütlerinin doğmasına neden olmuş hem de küresel terör örgütlerinin Afrika kıtasında güçlenmesine zemin hazırlamıştır. Bu bağlamda Nijerya'da Boko Haram terör örgütünün faaliyetleri Somali'de ise El-Şebab terör örgütünün faaliyetleri ön plana çıkmaktadır.

Boko Haram, 2002 yılında Borno eyaletinin başkenti Maiduguri'de İslamcı din adamı Muhammed Yusuf tarafından kurulmuş bir terör örgütüdür. Merkezi olan Borno eyaleti Nijerya, Nijer, Çad ve Kamerun'un kavşağında ve Hausa dili, Kanuri ve Fulani dilinin konuşulduğu Müslüman nüfuslu bir bölgedir (Onuoha ve Oyewole, 2018: 4). Örgüt temelde ülke çapında şeriat mahkemelerinin uygulanması da dâhil olmak üzere tamamen İslami bir devlet kurmayı hedeflemekte ve insan yapımı kanunlara ve batılılaşmaya şiddetle karşı çıkmaktadır (Onapajo ve Uzodike, 2012: 27). Örgüt devlet karşıtı ideolojiyi benimsemiş ve diğer Müslümanları gruba katılmaya ve yozlaşmış düzenden uzak daha mükemmel bir toplum yaratmak amacıyla 'gerçek' İslam hukuku altında bir hayata dönmeye çağırıştır.

Somalide terör faaliyetlerini sürdüren El-Şebab terör örgütü ise Somali'nin kabilelerden oluşan bir toplum yapısı bulunmasından ve kabileler arası rekabetlerin de fazla olmasından dolayı radikalleşmenin yayılmasına imkân bulmuştur (Artokça, 2013: 6). Devlet başarısızlığından kaynaklı siyasi boşluktan yararlanan El-Şebab, hareket sahasını zaman içerisinde genişletmiştir. Hiyerarşik bir yönetim ve lidere mutlak bağlılıkla birleşen El-Şebab, kısa zamanda Somali'nin güneyinde bulunan dokuz bölgeyi kontrol altına almıştır. Kontrol ettiği bölgeleri güvence altına alarak kamu altyapılarını da yönetmiştir (Keating ve Waldman, 2018: 10). Dahası örgüt Somalili halka temel hizmetleri sağlayarak hem halk desteğini kazanmış hem de eleman kazanımı sağlamıştır (Wise, 2011: 8).

Bu çalışma her iki terör örgütüne ilişkin yapılan çalışmaların genel bir haritasını sunmayı hedeflemektedir. Sosyal bilimlerde konular çok çeşitli olduğu için bu çeşitliliği analiz etmenin sistematik bir yolu gereklidir. Dolayısıyla bibliyometrik analiz yöntemi bilimsel eğilimler, kavramlar ve ilişkileri net biçimde haritalandırabildiği için, hangi konuların daha çok çalışıldığı ve hangi boşlukların olduğunu net bir şekilde gösterdiği için sosyal bilimlerde sıklıkla tercih edilen bir yöntemdir. Nitekim çalışmanın temel amacı Afrika kıtasında terörizmin yükselişi ile ön plana çıkan iki terör örgütü olan Boko Haram ve El-Şebab terör örgütlerine ilişkin yapılmış akademik çalışmaların genel durum tespitini bibliyometrik analiz yöntemi ile incelemek ve akabinde karşılaştırmaktır. Literatürde terörizme ilişkin çeşitli çalışmalar çok sayıda olmasına rağmen seçilen bu iki terör örgütüne ilişkin alan yazının derinlemesine karşılaştırılmasına ilişkin çalışmalar oldukça sınırlı sayıdadır. Dolayısıyla yapılan bu çalışma ile sınırlı bir alan olduğu değerlendirilen konu detaylı bir şekilde ele alınacaktır.

1. Tarihsel Arka Plan ve El-Şebab Terör Örgütünün Kuruluşu

1960 yılında Somali bağımsızlığını kazanmadan önce Somalili gençler Müslüman Kardeşlerin Selefi, Suudi Arabistan'dan da Vahhabi öğretilerini öğrenmiştir (Alagöz, 2013: 3). Bu gençler Somali'ye döndüklerinde görüşlerini Somali toplumuna aktarmayı başaramamışlardır. Fakat 1970 yılında Vahhabi öğretilerini benimseyenler tarafından İslam Gençlik Birliği (Wahdat al Shabaab al Islamiyya) ve İslam Grubu (al Jama'a al Islamiyya) kurulmuştur. Bu iki örgüt 1982 yılında Şeyh Ali Varsame önderliğinde birleşerek İslam Birliği (al Ittihad al Islamiyya/AIAI) adını almıştır. İslam Birliği örgütünün amacı Batı etkisiyle mücadele etmek ve Afrika Boynuzunda bir İslam devleti kurmak olmuştur. Etiyopya'ya karşı milliyetçi çağrılar ve Barre rejimine muhalefet iddiaları İslam Birliği'nin Somali'nin stratejik bölgelerinde destek bulmasını sağlamıştır. Milliyetçi söylemleri ve nihai amaçları doğrultusunda Etiyopya'nın Somalili yerleşim bölgelerine saldırılar düzenleyen örgüt, 21. yüzyılın başlarında faaliyetlerini son erdirmiştir (Shinn, 2011: 204).

Zaman içerisinde Somali'nin farklı bölgelerinde bir başka silahlı grup daha ortaya çıkmıştır. Selefi İslami yaymak için ortaya çıkan İslami Mahkemeler Birliği, 1991'de iç savaş başlayana kadar silahlanmamıştır. İç savaş sırasında 60 bine yakın insanın hayatını kaybetmesiyle beraber 400 bine yakın Somalili Etiyopya'ya sığınmıştır. Ülkenin bu sıkıntılı ortamında 1991 yılında Siad Barre'nin otoriter rejiminin yıkılmasının ardından güvenliği sağlamak amacıyla İslami Mahkemeler Birliği silahlanmıştır (Anderson ve McKnight, 2015: 542). Ülkenin güneyinden başlayarak güç elde ettikten sonra ise yargı sistemi olarak işleyen İslami Mahkemeler Birliği, yönetime sahip bir aktör haline gelmiştir (Özkan, 2014: 23). Kontrolü altındaki bölgelerde şeriat hukukunu uygulamanın yanı sıra milisleriyle sosyal hizmetler ve asayiş de sağlamıştır. Mogadişu ve Somali'nin büyük bölümünün 2006 yılında işgal edilmesinin ardından destekçileri daha da artmıştır.

Selefi öğretileriyle İslam Devleti kurma amacı taşıyan El-Şebab terör örgütüne göre insanların dinleri ve imanları tehlike altındadır. Bundan dolayı Somalilerin dini değerlerini korumak ve savunmak için savaşılması bir zorunluluktur. Somali, kabilelerden meydana gelmiş bir toplum olsa da İslam El-Şebab'ın faaliyetlerini sürdürmesinde ve örgüte katılımların sağlanmasında önemli etkiye sahip olmuştur (Sıradağ, 2015: 16). Bunun yanı sıra El-Şebab Somali'de kabul gören Sufi anlayışının aksine Vahhabi anlayışı benimsemesi açısından da diğer terör örgütlerinden ayrılmaktadır. Birden fazla etnisiteyi, mezhebi ve dini bünyesinde barındıran terör örgütlerinin aksine tek etnisiteli, tek dinli bir ülke olan Somali'de etkin şekilde faaliyet göstermektedir (Artokça, 2013: 6). El-Şebab, iç savaş nedeniyle bozulan ekonomik ve siyasi durumu kullanarak, kabilelerle iyi ilişkiler kurarak, sosyal hizmetler sağladıktan ve kanunsuz ve yönetilmeyen geniş alanlarda istikrar getirmeyi vaat ettikten sonra sivil halkın desteğini kazanmıştır (Ahmed, 2020: 57).

Tüm Somalililerin tek bir bayrak altında birleştirilmesiyle bir İslam devleti kurma amacıyla olan örgüt bu ideale ulaştığında ideolojisini Afrika Boynuzuna yaymayı hedeflemektedir. Etiyopya'nın Ogaden bölgesi, Kenya'nın kuzeydoğu bölgesi ve Cibuti'nin de dahil olduğu bölgede İslami kuralların geçerli olması gerektiğini savunan örgüt, cihat kavramına radikal bir anlam yükleyerek askeri mücadele ile halifeliğin yeniden canlandırılacağını da düşünmektedir (Söğütlü, 2019: 92). Daha çok Doğu Afrika'da aktif olmakla birlikte El-Şebab terör örgütünün saldırı sahası oldukça genişlemiştir. Örgüt Etiyopya, Kenya, Cibuti, Uganda bölgesinde saldırılar gerçekleştirmekle birlikte genişleyen terör ağı sayesinde dünyanın birçok noktasında saldırı yapabilme kapasitesine sahip olmuştur.

Mogadişu ve Kismayo şehirleri etrafındaki kontrol noktaları ile birkaç temel ticaret yolunu kontrol etme kabiliyeti kazanan örgüt, 2009 ve 2012 yılları arasında Afrika Birliği Somali Misyonu (AMISOM) taarruzuna kadar nüfusun yoğun olduğu bölgeleri kontrol etmeyi başarmıştır. AMISOM'un müdahaleleriyle örgüt askeri ve bölgesel gerilemeler yaşasa da AMISOM güçlerinin güney Somali'nin önemli bir kısmına erişememesiyle gizlenme ve yetersiz altyapı avantajını kullanarak yerel, bölgesel, uluslararası güçlere ve rakiplerine karşı hala güçlü olduğunu göstermiştir (Doboş, 2017: 943).

El-Şebab 2008 yılının sonlarına doğru Juba bölgesinde bölgesel kontrolü ele geçirmiş ve şeriata dayalı bir yönetim kurmuştur. Örgüt gerçekleştirdiği intihar saldırıları ve gerilla savaşının sonunda Etiyopya hükümetinin baskısını sürdürülemez hale getirmiştir. Etiyopya güçlerinin Somali'den ayrılmasıyla da kontrol alanını güneydeki Kismayo'ya kadar genişletmiştir. Ancak 2011 yılında Kenya'nın operasyonları başlangıçtaki aksaklıklara rağmen El-Şebab'ın artan tehditlerini durdurarak Mogadişu ve diğer şehir merkezlerinden uzaklaştırmıştır. 2015 yılında ise El-Şebab üyelerinden DEAS'a biat etmeleri yönünde gelen baskılar, liderliğin biati reddetmesi nedeniyle iç çatışmalar yaşanmasına sebep olmuştur.

Örgüt 2018 itibariyle Kenya içinde operasyonlar yürütmüş ve eş zamanlı olarak Somali'nin güney ve orta bölgelerinde geniş alanlarda kontrolü tekrar sağlamıştır. 2019 yılına gelindiğinde El-Şebab, bir kez daha düzenli olarak önemli kasabaları/kırsal bölgeleri ele geçirmiş ve eş zamanlı olarak başkent Mogadişu'da ve Kenya sınırında şiddetli saldırılar gerçekleştirmiştir. 2020 yılında güney ve batı Somali'deki kırsal merkezi küçük kasabaların beşte birini kontrol etmiştir. Özellikle AMISOM'un El-Şebab'ın yenilgiye uğratıldığına dair açıklamalarına rağmen örgüt, Jubbaland ve Güney Batı eyaletleri ile Aşağı Şabelle bölgesi de dâhil olmak üzere ülke genelindeki ana yolları kontrol etmeye devam etmiştir (Turbiville, Meserve ve Forest, 2014: 15). ABD Afrika Komutanlığı (USAFRICOM) ve AMISOM barışı koruma güçlerinin devam eden askeri desteğine rağmen El-Şebab operasyonel faaliyetlerini üst düzey siyasi ve askeri figürler üzerinde devam ettirmektedir (Regens ve Mould, 2017: 64).

El-Şebab, Ahmed Diriye liderliğinde yaklaşık dokuz yıl boyunca kontrolü altındaki bölgelerde ilerleme kaydetmiş, vergi toplamış ve bölgeler ile Jilib'deki komuta merkezi arasında koordinasyon sağlamıştır. Ancak son zamanlarda El-Şebab içinde bir liderlik krizi ortaya çıkmıştır. Liderlik halefiyeti ve hükümet operasyonlarına karşı operasyonel stratejiler konusundaki anlaşmazlıklar iç çatışmalara sebep olmuştur. Aralık 2022'nin sonlarından itibaren iç çatışmalar artmıştır.

Etiyopya güçlerinin işgaline bir tepki olarak güçlenen El-Şebab, milliyetçi ve dini söylemleri gerilla stratejileriyle birleştirmiştir (Keatinge, 2014: 6). AMISOM güçlerinin konuşlandırılmasının ardından El-Şebab, dış birliklere karşı vur-kaç saldırıları düzenlemiştir. Ortaya çıktığı ilk dönemde çatışmalarda galip gelemeyen milliyetçi bir isyan olarak algılanmıştır (Hansen, 2013: 22). 2010 yılından sonra örgüt düzenli savaş stratejilerini seçmiş olsa da başarısız bir sonuç almasıyla beraber gerilla savaşı stratejilerine geri dönüş örgüt için bir zorunluluk haline gelmiştir.

El Kaide'ye bağlılığı El Şebab'ı ideolojik ve taktiksel anlamda ileriye taşımıştır. Her iki tarafın için de kazançlı olan bu bağlılık El-Şebab'ın meşruiyetini artırmış, El-Kaide'nin de bölgesel bağlamda nüfuzunun artmasına imkân sağlamıştır. Bağlılık El-Şebab'ın operasyonel kabiliyetini değiştirmesinin yanı sıra (Wise, 2011: 6-7) finansal ve eleman kazanma hususlarında kaynak kazanımını da hızlandırmıştır. Dahası örgüt, Somali'nin parçalanmış bir ülke olması ve İslami aşırıcılığın yayılması için bir sıçrama tahtası olarak

kullanılması sayesinde Kenya, Uganda, Tanzanya, Libya, Sudan, Bangladeş, Çeçenistan'ın yanı sıra Avrupa ve ABD'den binlerce yabancı savaşçıyı bünyesine katmıştır (Bacon ve Muibu, 2019: 419).

El Şebab, Somali milliyetçiliğiyle işgale karşı bir tutum sergilemesi ve işgaller sonucunda Somali'den koparılan toprakların tekrar Somali'ye kazandırılmasına dayalı politikası ile Somalili halkın desteğini kazanmıştır. Günümüzde işgal karşıtı duruşunu devam ettiren örgüt bu sayede Somali halkının nezdinde meşruiyet kazanma girişimlerini sürdürmektedir (Yılmaz, 2014: 35). Örgüt, ülke içerisinde ayrı bir devlet gibi hareket ederek güney ve orta kesimleri kontrol altında tutmuş, şeriat yönetimi uygulamış ve vergi toplamıştır.

El Şebab'ın diğer finansal kaynaklarını ise diaspora gelirleri ve Eritre bölgesinden gelen mali destekler oluşturmaktadır. Örgütün Somali dışından sağlamış olduğu en önemli finansal desteğini 11 Eylül 2001 saldırılarından sonra Avrupa'da ve Kuzey Amerika'da yaşayan Somali diasporası oluşturmaktadır. İslami Mahkemeler Birliği'nin faaliyetlerini sona erdirmesinden sonra El-Şebab'ın işgalcilere karşı Somali milliyetçiliğini savunarak IMB'nin rolünü devralması Somali diasporasının El-Şebab'ı desteklemesinin en önemli sebebidir. Ayrıca El Şebab'ın Etiyopya işgaline karşı Somalili halkın çıkarlarını koruyan bir politikaya sahip olması da diaspora tarafından desteklenmesinin nedenlerinden biridir (Vilkko, 2011: 22). El-Şebab korsanlık faaliyetlerinden de önemli miktarda kazanç elde etmektedir. 2005 yılından itibaren Somali kıyılarında hızla büyüyen korsanlık faaliyetleri uluslararası medyada geniş yer almıştır. Karşılıklı çıkar ilişkisine dayanan El-Şebab terör örgütü ve korsanlar arasındaki iş birliği Somali'nin en büyük korsan şehri olan Harardhere'nin örgütün kontrolüne geçirmesiyle derinleşmiştir. Örgütün korsanları koruması karşılığında korsanlar da örgüte elde ettiği fidyelerden yüzde 15-20 oranında kar vermektedir (Vilkko, 2011: 24).

Şeriat mahkemelerini kullanarak düzeni ve adalet sistemini (Keating ve Waldman, 2018: 7) kontrol ettiği topraklarda yeniden tesis eden örgüt, altyapının inşası ve bakımının yanı sıra Maktabat Maaliya (Maliye Bakanlığı) veya Amniyat (İstihbarat Servisi) gibi kurulan organlar ile etkin yönetimini sürdürmeye çalışmaktadır. İç savaş, etnik ve dini çatışmalar ve aşırı yoksulluk içinde boğulan Somali'de, neredeyse yirmi yıllık sistematik yağma, infaz ve her türlü insan hakkı ihlalinin ardından görece düzen, güvenlik ve çöplerin kaldırılması ve yol onarımı gibi belediye hizmetleri El-Şebab terör örgütünün siviller tarafından memnuniyetle karşılanmasına sebep olmuştur (Pijovic, 2014: 1).

Örgüt ele geçirdiği bölgelerde ciddi suçlar sonucunda ağır müeyyideler uygulamakla birlikte toplumda her türlü eğlence faaliyetlerini de yasaklamıştır. Erkek akrabaları yanlarında bulunmadıkça kadınların dışarıda görünmelerini yasaklayan örgüt yasağa uymayanları da ölüm cezasına çarptırmaktadır (Maszka, 2017: 202). Başlangıçta uluslararası kuruluşlar tarafından sağlanan ders kitaplarının kullanımını kısıtlayarak kız ve erkek çocukları ayırarak ve İslam'a uygun olmayan İngilizce ve fen derslerini yasaklayarak günlük yaşamları düzenlemişlerdir. Radikal bir yoruma bağlı kalmayanlara karşı Hisbah Ordusu (dini bir polis gücü) tarafından sık sık kamuoyu önünde sert cezalar uygulanmıştır (Klobucista vd, 2022: 1). Fakat İslam hukukunun Somali gelenekleriyle çelişen radikal yorumlarının dayatılması, Suriye savaşı nedeniyle diaspora fonlarının azalması ve korsanlara karşı güvenlik sağlayamaması ile siviller El-Şebab'tan uzaklaşmaya başlamıştır (Keatinge, 2014: 10). Bunun üzerine El-Şebab sert adalet sistemini yumuşatmış ve sivillere yönelik ihlalleri sınırlandırmak için çoğunlukla keyfi cezalar vermesiyle bilinen Jaysh al-Hisbah'ı (ahlak polisi) yeniden yapılandırmıştır (Shire, 2021: 1).

Örgütün eleman temininde hedefini ise eğitimsiz ve işsiz gençler oluşturmaktadır. 10-15 yaş aralığındaki bu gençler cennet, para, İslami eğitim ve evlilik vaatleriyle hedef alınmaktadır. Kabileler arasındaki çatışmaları fırsata çeviren örgüt yer yer kabileleri koruma veya kabileciliği ortadan kaldırma vaadiyle örgüte katılımları artırmaktadır. Teokratik bir devlet kurma amacıyla hareket eden örgüt, Somali'de dini eğitim veren medreseler de kurmaktadır. Medrese öğrencileri örgüt tarafından radikalleştirilerek intihar saldırılarında kullanılmaktadır. Erkeklerden daha az dikkat çekecekleri için kadınlar da intihar eylemlerinde kullanılmak için hedef alınmaktadır. Ailelerini kaybeden ve gidecek yeri olmayan kadınlar ve kız çocukları örgütün propaganda faaliyetleri sonucunda özgürlük, gelir elde etmek ve güçlenmek sebepleriyle örgüt tarafından radikalleştirilmektedir. Örgüt içerisinde kadınların yemek pişirmek, bilgi toplamak, cinsel ihtiyaçları karşılamak, tıbbi bakım, örgüte yeni üyeler doğurmak gibi görevleri bulunmaktadır (Özdemir ve Sarıoğlu, 2021: 13-14).

El-Şebab terör örgütünün dünya sahnesinde adını duyurması 2013 yılında Kenya'nın başkenti Nairobi'deki Westgate saldırısı ve Garissa şehrinde gerçekleştirdiği saldırı sonrası 147 öğrencinin hayatını kaybetmesiyle olmuştur. Örgüt terör saldırılarının nedeni olarak ise Kenya'nın 2011 yılında güney Somali'ye yapmış olduğu müdahaleyi ve AMISOM ile dört bin Kenyalı askerin Somali'ye konuşlandırılmasını göstermiştir (McChonnel, 2016: 1). Örgüt gerçekleştirdiği terör saldırılarında bilanço ne kadar ağır olursa adını o kadar çok duyuracağı için saldırılarında stratejik zaman ve yerleri seçmektedir. Bu bağlamda ilk uluslararası boyuttaki saldırısını 2010 yılında Uganda'nın başkenti Kampala'da Dünya Kupası maçı esnasında gerçekleştirmiştir. Örgütün Somali'de gerçekleştirdiği en büyük eylem ise 14 Ekim 2017'de bomba yüklü kamyon ile düzenlenen terör saldırısıdır.

Türkiye'ye yönelik saldırılar da gerçekleştiren El-Şebab, 27 Temmuz 2013 tarihinde Mogadişu'da Türk Büyükelçilik binasına terör saldırısında bulunmuştur (Barnes ve Hassan, 2007: 155). Örgüt, Türkiye'yi eğitim, güvenlik, yapı çalışmaları, insani yardımlarından dolayı İslam dışı bir yönetimin kurulmasına destek olmakla suçlamaktadır (Yalçın, 2016: 38-39). Özellikle 2014 yılında Türk Büyükelçiliklerine ve bölgede bulunan Türk vatandaşlarına yönelik saldırılar artmıştır. Örgütün Türkiye'ye yönelik saldırıları arasında Türk iş adamına yönelik otel suikastı ve Kızılay yardım konvoyuna düzenlenen saldırılar da bulunmaktadır.

2. Tarihsel Arka Plan ve Boko Haram Terör Örgütünün Kuruluşu

Boko Haram, 2002 yılında Borno eyaletinin başkenti Maiduguri'de İslamcı din adamı Muhammed Yusuf tarafından kurulmuş bir terör örgütüdür (Ezeani, vd. 2021: 130). Merkezi olan Borno eyaleti Nijerya, Nijer, Çad ve Kamerun'un kavşağında ve Hausa dili, Kanuri ve Fulani dilinin konuşulduğu Müslüman nüfuslu bir bölgedir (Onuoha ve Oyewole, 2018: 9). Örgüt temelde ülke çapında şeriat mahkemelerinin uygulanması da dâhil olmak üzere tamamen İslami bir devlet kurmayı hedeflemekte ve insan yapımı kanunlara ve batılılaşmaya şiddetle karşı çıkmaktadır. Nijerya Davet Koordinasyon Konseyi'ne göre örgüt, ilk nesil Müslümanların anladığı şekliyle tamamen Kur'an ve Sünnet öğretilerine dayanan başka bir eğitim sistemini savunmaktadır (Onapajo ve Uzodike, 2012: 28). Ayrıca örgüt, Afganistan'daki Taliban'ın modelini örnek alan bir siyasi sistem de öngörüp kendi ideolojisi tarafından yönetilen hükümet, nüfus, toprak ve güçlü güvenlik tabanı da dâhil olmak üzere modern devletin tüm özelliklerini kapsayan bağımsız bir devlet kurmaya çalışmaktadır.

Muhammed Yusuf, 2002 yılında örgütü ilk kurduğu sıralarda ülke çapındaki yoksul Müslüman ailelerden gelen öğrencilerin ilgisini çeken bir İslami okulla birlikte dini bir

kompleks kurmuştur (Sergie ve Johnson, 2014: 1). Grupta işsiz gençler, üniversite öğrencileri, komşu ülkelerden gelen göçmenler, birkaç elit ve onların çocukları da dâhil olmak üzere kuzey bölgesinin her yerinden gelen kişiler yer almıştır (Onapajo ve Uzodike, 2012: 27). Bir süre sonra sosyal yardımlar, yiyecek ve barınak fırsatları sunarak daha fazla insanı çatısı altına çekmiştir. Yusuf kurduğu merkezi gizli siyasi hedefleri için kullanmış ve kısa sürede geleceğin cihatçıların devletinle savaşması için bir toplama alanı haline getirmiştir. Devlet karşıtı ideolojiyi benimsemiş ve diğer Müslümanları gruba katılmaya ve yozlaşmış düzenden uzak daha mükemmel bir toplum yaratmak amacıyla “gerçek” İslam hukuku altında bir hayata dönmeye çağırıştır (Amadu, 2018: 2). 2002 yılında bu grubunun bir kolu henüz Boko Haram olarak bilinmezken şehrin ve İslami kurumun dayanılmaz derecede yozlaşmış ve düzeltilemez olduğunu ve hicrete başladıklarını ilan etmiştir.

2002-2003 yılları arasında Yusuf’un bir grup öğrencisi, Yusuf’un öğretilerine bağlı kalmak ve laik toplumun dışında yaşamak için Nijerya’nın Kanama yakınlarında bir topluluk kurmuştur. Al Sunna Wal Jamma (Peygamberin Öğretilerinin Takipçileri) olarak adlandırılan bu grubun üyeleri, Nijerya hükümetine karşı şiddeti kışkırtan ilk Yusuf takipçileri olmuştur (Montclos, 2015: 50). Daha sonra bu grup 2003 yılında Nijerya hükümeti tarafından bastırılmıştır.

Bölgede İslam’ın yorumlanmasına ilişkin farklı eğilimlerin öne çıktığı bir ortamda ortaya çıkan Boko Haram, ilk olarak 1995 yılında Ebu Bekir Lavan tarafından Ahlulsunna Wal’jama’ah Hijra orijinal adıyla kurulmuştur (Özdemir ve Bural, 2021: 12). Daha sonra Ebu Bekir Lavan Suudi Arabistan’a eğitim için gitmiş ve örgüt liderliğini Muhammed Yusufu bırakmıştır (Özdemir ve Bural, 2021: 12). Bu süre zarfında da örgüt farklı isimlerle anılmıştır. Fakat örgüt kendisini Jama’atu Ahlis Sunna Lidda’awati Wal-Cihad veya ‘Peygamber’in öğretilerini ve cihadını yaymaya adanmış insanlar’ olarak adlandırmaktadır (Tektaş, 2023: 215). Maiduguri sakinleri ise gruba Boko Haram adını ve aynı zamanda “Yusuf’un hareketi” anlamına gelen Yusufiyah adını vermişlerdir (Onapajo ve Uzodike, 2012: 26).

Boko Haram terimi mecazi olarak “batı eğitimi” anlamına gelen Hausa dilindeki boko sözcüğünden ve mecazi olarak “günah” veya “yasak” anlamına gelen Arapça haram sözcüğünden gelmektedir (Okemi, 2013: 2). Hausa dilinden çevrildiğinde ise Boko Haram ismi “batı eğitimi yasaktır” anlamına gelmektedir. Bu bağlamda grup, Müslümanları yozlaştırdığı düşünülen Batılı her şeye ve Batı kültürünün bütünlüğüne karşı güçlü muhalefeti nedeniyle bu ismi almıştır. Bu noktada örgütün kurucusu ilim aramanın caiz olduğunu ancak İslam’ın öğretilerine aykırı olmaması gerektiğini ileri sürmüştür (Duodu, 2009: 1). Ona göre Batı kültürünün bir ürünü olan Batılı eğitim, Müslümanları ve toplumu yozlaştırmakta ve bu nedenle İslami siyasi düzenin gerçekleşmesini engelleyen en büyük etkeni temsil etmektedir (Salkida, 2009: 1). Eğitim sistemi noktasında da Yusuf, Nijerya’nın modern eğitim kurumlarında eğitim almanın haram olduğuna ve bu eğitime katılan Müslümanların dinsizleştiğine inanmıştır (Tektaş, 2023: 216).

Bu bakış açısının bir sonucu olarak örgüt üyeleri, Batı kültürüyle ilişkili gördükleri hükümet ve özel kuruluşlardan uzaklaşmış ve onlara göre modern kurumların yapısı bir Müslümanın günlük namazlarını doğru bir şekilde yerine getirmesini engellemiştir (Duodu, 2009: 1). Bunu takiben bu kuruluşlardan elde edilen kazançlar da haram sayılmıştır. Ayrıca televizyonlar, video oynatıcılar ve diğer cihazlar gibi çeşitli modern teknolojilere de dikkati Allah ve ibadetten uzaklaştırdıkları için karşı çıkmışlardır. Devlet yetkilileri ve öğretilerine karşı çıkma eğiliminde olan İslam alimleri de düşman ve saldırı hedefi olarak görülmüştür. Örgüte göre devlet, Batılı fikirlerin toplumda yayılmasını

kolaylaştıran en önemli faktör olarak Batı'nın amacına hizmet etmektedir. Bunun sonucunda devlet mekanizmasını yöneten şahsiyetler kâfir ve zalim olarak etiketlenmektedir. Bu konuda örgüt lideri Yusuf, "Bizim halkla değil sadece yetkililerle bir sorunumuz var, halk otoriteleri desteklemediği sürece" şeklinde açıklama yapmıştır (Salkida, 2009: 1).

Boko Haram terör örgütünün Temmuz 2009'da ülkenin kuzey kesiminde başlattığı terör eylemlerinin ardından Nijerya yeniden ilgi odağı haline gelmiştir (Felbab-Brown, 2018: 3). İlk başlarda yalnızca bir kamusal rahatsızlık gibi görünen olay özellikle de grubun 26 Ağustos 2011'de Abuja'daki Birleşmiş Milletler (BM) ofis binasına saldırmasından sonra yavaş yavaş ülke ve dünya için büyük bir güvenlik tehdidine dönüşmüştür (Pricopi, 2016: 42). Bu saldırının ardından örgüt, Batı eğitimine ve medeniyetine açık muhalefeti ve ülkenin İslamlaştırılması çağrısı zemininde Nijerya'daki birçok bombalama ve cinayet olayıyla dikkat çekmiştir. Bu noktada hükümetin sert müdahalesi, Boko Haram'ın dini bir gruptan bölgesel bir terör örgütüne dönüşmesine de yol açmıştır.

Boko Harama yönelik ilk operasyon, Monguno'daki bir mescidi İzala'dan geri almaya çalışan gruptan ikinci lider Shekau da dâhil olmak üzere 67 Boko Haram üyesinin tutuklanmasıyla olmuştur (Shola, 2015: 9). Bu operasyon sonucunda İzala üyelerinin kışkırtmasıyla Boko Haram üyeleri, devlet yetkilileri tarafından Maiduguri hapishanesine kapatılmıştır. Sonraki dönemde Boko Haram'a yönelik ortak askeri operasyonlar ve Yusuf'un takipçilerinin dini sohbet oturumlarına katılmalarını engellemek amacıyla motosiklet sürücülerinin kask takmasını zorunlu hale getirmesi gibi uygulamalar Boko Haram'ın daha da radikalleşmesine neden olmuştur. Özellikle Haziran 2009'da güvenlik güçleri, bir Boko Haram üyesinin Maiduguri mezarlığına defnedilmesi sırasında 17 Boko Haram üyesini vurarak yaralaması üzerine grup bu eylemi bir savaş ilanı olarak görmüştür (Olanrewaju, 2015: 10). Nijerya güvenlik güçlerinin Temmuz 2009'da 'Temizlik Operasyonu' adıyla gerçekleştirdiği geniş çaplı operasyonlar kapsamında Boko Haram üyelerinin öldürülmesi ve başta Muhammed Yusuf olmak üzere liderlerin yargısız infaz edilmesi örgüt için bir dönüm noktası olmuş ve Boko Haram silahlı terör eylemlerine başlamıştır. Bazıları devletin kontrolü dışındaki sınır bölgelerinde faaliyetlere devam etmiş bazıları da kıyı bölgelerindeki küresel cihatçılardan oluşan gruplarla (Mağrip El kaidesi vb.) ittifakları güçlendirmiş ve hedeflerinin ve alanlarının kapsamını genişletmiştir. Böylece grup bir yandan takipçi sayısını artırırken diğer yandan da silahlı eylemlere lojistik destek sağlamıştır.

2010 yılında Yusuf'un ölümünün ardından Şekau'nun Boko Haram'ın lideri olarak ortaya çıkmasıyla birlikte grubun gidişatı keskin bir şekilde değişmiş ve Nijerya'da şeriat kanunlarına göre tutucu bir İslam devleti ve bir halifelik kurma ana hedefi olan cihatçı-selefi bir terör örgütüne dönüşmüştür (Duman ve Çelik, 2021: 88). Örgüt, Kur'an'ın son derece tutucu ve harfiyen okunduğunu ve dışlayıcı bir dünya görüşüne sahip olduğunu, İslam'ın diğer tüm biçimlerini ve doğal olarak diğer dinleri kesinlikle reddettiğini iddia etmiştir. Bu bağlamda Shekau Boko Haram'ın ideolojisini "Kuzey Nijerya'nın reformu için kabul edilebilir tek siyasi reçetesi cihattır ve cihadın dışında kalan her şey grup tarafından reddedilecektir" şeklinde açıklamıştır (Kassim, 2015: 193).

Örgüt kendine medya kuruluşları, gazeteciler, okullar ve baz istasyonlarının da aralarında bulunduğu yeni hedefler belirlemiştir. Bu noktada Batılı eğitime karşı çıktıkları için kız çocuklarının okutulmaması için okullara saldırıp kız çocuklarını hedef almışlardır. Örgütün bu süreçte suikast, el yapımı patlayıcıyla saldırı, intihar saldırısı gibi farklı taktiklere başvurduğu ve saldırının zamanına ve yerine göre operasyon stratejisini

değiştirdiği görülmüştür. 2010 yılının Eylül ayında bir hapishaneye saldırarak 700 tane mahkûmu serbest bırakan Boko Haram, Mayıs 2011’de de Güney Nijeryalı bir Hıristiyan olan Goodluck Jonathan’ın seçilmesini protesto etmek için Jonathan’ın göreve başlaması sırasında bir dizi bombalama eylemi gerçekleştirmiştir (Olanrewaju, 2015: 15). 26 Ağustos 2011’de de Abuja’daki Birleşmiş Milletler binasına Muhammet Abdul Barra’nın patlayıcı yüklü bir kamyonla saldırmasıyla uluslararası basında ismini duyurmuşlardır (Özdemir ve Bural, 2021: 13). Bu saldırı sonucunda 25 BM çalışanı hayatını kaybetmiş ve yüzü aşkın insan yaralanmıştır (Bauer, 2018: 76).

2013 yılında Boko Haram daha şiddetli saldırıya geçerek Nijerya’nın kuzeydoğusundaki bölgeleri ele geçirmeye başlamıştır. Sadece bir yıl sonra örgüt, Kuzey Nijerya’da Belçika’nın büyüklüğüne yakın bir alanı kapsayan geniş toprakları ele geçirmiştir. Bunun üzerine ilk başta ABD, küresel bir cihat yürütmek için diğer uluslararası militan gruplarla bağlantılar geliştirdiği endişesi nedeniyle 2013 yılında grubu terör örgütü olarak tanımlamıştır (Omenma, vd. 2020: 338). Kısa bir süre sonra 2013’te Kanada ve Nijerya, 2014’te Avustralya, 2014’te Birleşik Krallık gibi diğer ülkeler ve 2014’te Birleşmiş Milletler ve Avrupa Birliği gibi uluslararası kuruluşlar da Boko Haram’ı aynı şekilde terör örgütü olarak tanımlamış ve faaliyetlerini yasaklamıştır.

Boko Haram, Suriye ve Irak’taki DEAŞ’e benzer şekilde ele geçirdiği bölgelerde cihatçı bayrağını asıp fethettiği bölgelerde şeriat uygulamasını şiddetle uygulamıştır (Duman ve Çelik, 2021: 89). Tıpkı bir devlet gibi yapılanmış ve DEAŞ’in uyguladığı gibi ahlak polisleri görevlendirmiştir (Maraş, 2017: 450). Asıl olarak Boko Haram’ı dünya sahnesine taşıyan en sansasyonel saldırı ise Nisan 2014’te Borno’nun Chibok kentindeki bir okuldan 276 kız öğrencinin kaçırılması olayı olmuştur. O dönem de dâhil olmak üzere dünyanın farklı yerlerinde yaşayan insanlar bu tür bir şiddet eylemini protesto etmiştir. ABD Başkanı Barack Obama ve eşi Michelle Obama, “Kızlarımızı Geri Getirin (#BringBackOurGirls)” başlıklı sosyal medya kampanyası başlatmıştır (Özdemir ve Bural, 2021: 18). Artan uluslararası baskılar sonrası Boko Haram ve Nijerya hükûmeti arasında 17 Ekim 2014’te ateşkes anlaşması imzalanarak kaçırılan kızların geri verilmesine karşılık 16 tutuklu Boko Haram üyesinin serbest bırakılması konusunda anlaşılmıştır (Oyewole, 2015: 27). Fakat anlaşma tarafların ateşkese uymamasından dolayı uygulamaya koyulamamıştır.

24 Ağustos 2014’te ise Boko Haramın lideri Şekau, başkenti Gwoza şehri olmak üzere kuzey Nijerya’da halifelik ilan etmiştir. Bu noktada 2014 yılı Boko Haram’ın tarihindeki en şiddetli yılı olmuş ve Nijerya 7000’den fazla ölümle sonuçlanan terör olaylarından en çok etkilenen ikinci ülke olarak tarihe geçmiştir (Omenma vd. 2020: 339). Hilafetin ilanından kısa bir süre sonra Şekau, 7 Mart 2015’te Ebu Bekir el Bağdadi’ye biat etmiş ve ardından Boko Haram DEAŞ’le birleşmiştir. Fakat bu birliktelik uzun soluklu olmamıştır. 3 Ağustos 2016’da DEAŞ, Boko Haram’ın yeni liderliğini Ebu Musab el-Barnavi’nin üstleneceğini duyurmuştur (Önal, 2023: 372). İki gün sonra Şekau, Barnavi’nin yandaşlarının bir tür darbeye onun önünü kesmek için DEAŞ liderlerini manipüle ettiklerini ve kendisinin ve yandaşlarının Barnavi’yi takip etmeyeceklerini söylemiştir. Bu anlaşmazlık Boko Haram içinde bölünmelere yol açmıştır ve Şekau liderliğinde bir grup kendini Boko Haram olarak nitelendirirken Ebu Musab el-Barnavi’nin liderliğini kabul edenler kendilerini DEAŞ destekli Batı Afrika Eyaleti İslam Devleti (ISWAP) olarak isimlendirmiştir (Özdemir ve Bural, 2021: 12). 19 Mayıs 2021’de ISWAP, Boko Haram’ın geleneksel kalesi olan Sambisa Ormanı’na bir saldırı başlatmış ve 2 gün sonra bu saldırı sonucunda Şekau’nun öldürüldüğünü ilan etmiştir. Grubun yeni liderliğini de İbrahim Bakura Doro devralmıştır.

Afrika Birliği (AU), Boko Haram'ın Nijerya'daki faaliyetlerini kontrol altına almak ve zayıflatmak için Çok Uluslu Müsterek Görev Gücü'nün (MNJTF) yetkisini terörle mücadele operasyonlarını kapsayacak şekilde değiştirip finansmanını artırmıştır (Önal, 2023: 371). Çad, Nijerya, Kamerun, Nijer ve Benin, 7.500 kişilik Çok Uluslu Ortak Görev Gücü için asker göndermiştir. Koalisyon Nijerya sınırını ve Çad Gölü bölgesini korumayı hedeflemiş ancak Nijerya içindeki çatışmaya katılmamıştır (Okpaga, vd. 2012: 77). MNJTF, 6 Mart 2015'te konuşlandırmış ve Boko Haram'a yönelik saldırı hava saldırılarıyla başlamıştır. Çad'ın MNJTF'ye katılımının bir sonucu olarak Boko Haram, faaliyet alanını genişleterek Çad ordusu tarafından geri püskürtülmeden önce Çad havzası bölgesini hedef almaya, evleri yakmaya ve köylüleri kaçırmaya başlamıştır. Fakat tüm bunlara rağmen MNJTF, 2015'ten itibaren Boko Haram'a yönelik yoğun bir baskıyla daha önce Boko Haram tarafından kontrol edilen bölgelerin çoğunu geri almayı başarmıştır. Temmuz 2016 itibarıyla grup topraklarının %80'ini kaybetmiş ve geri çekilmek zorunda kalmıştır. Bugün Boko Haram, saldırılarını çoğunlukla güney ve orta Borno eyaletindeki kalelerinden, karargâhlarının ve eğitim üslerinin bulunduğu, grubun güvenli cenneti olan Sambisa ormanının içinden ve çevresinden gerçekleştirmektedir.

3. Araştırmanın Yöntemi

Bibliyometrik analiz, belirli bir alanda yapılmış bilimsel yayınların, çalışmaların nicel olarak incelenmesi ve değerlendirilmesini sağlayan bir yöntemdir. Temelde akademik literatürdeki eğilimleri, ön plana çıkan araştırmacıları, hangi konuların trend olduğunu, çalışma yapan kurumlar ve ülkelerin bilgisini, literatürdeki boşlukları ve araştırma alanlarındaki gelişmeleri tespit etmek için kullanılır (Passas, 2024: 1014-1015). Bu analiz yöntemi esasen veri madenciliği ve istatistiksel teknikler kullanılarak gerçekleştirilir.

Bibliyometri, son yıllarda akademik araştırmalarda bir trend haline gelmiştir. Fakat yeni bir yöntem olmaktan ziyade tarihsel arka planı oldukça eskidir. İlk olarak bibliyometri terimi, Belçikalı dokümantalist Otlet tarafından 1930'larda tanıtılmış ve 1969 yılında Alan Pritchard tarafından yeniden keşfedilerek popüler hale getirilmiştir (Roig-Tierno vd, 2017: 17). Bu bağlamda bibliyometrik analiz, belirli bir konuya ilişkin yayınlardan veri toplayarak ilgi çekici faktörleri tanımlamayı amaçlamaktadır. Bu faktörler arasında en sık atıf yapılan yazarlar, odak konu alanında en çok yayın yapan bilimsel dergiler veya yayın sayısı açısından konu alanının evrimi yer almaktadır (Alsharif, 2020, 2954). Bibliyometri, büyük miktardaki bilimsel veriyi işleme konusundaki uygulanabilirliği yansıtmaktadır. Dolayısıyla bibliyometrik analiz, sadece hangi çalışmanın kaç kez atıf aldığıyla değil bilimsel üretimin ne yöne evrildiğiyle de ilgilenmektedir. Sonuç olarak hem akademik kurumlar hem de araştırma stratejileri açısından büyük değer taşıdığı değerlendirilmektedir.

Son yıllarda Scopus ve Web of Science gibi bilimsel veri tabanlarının ortaya çıkması, büyük hacimli bibliyometrik verilerin elde edilmesini nispeten kolaylaştırmıştır. Gephi, Leximancer ve bibliyometrik haritalar oluşturmak ve görüntülemek için kullanılan bir yazılım olan VOSviewer gibi bibliyometrik yazılımlar, bu tür verilerin oldukça pratik bir şekilde analiz edilmesine olanak tanımış ve son dönemlerde bibliyometrik analize olan akademik ilgiyi artırmıştır (Donthu vd, 2021: 288). Bu bağlamda iyi yapılmış bibliyometrik çalışmalar, bir alanı yeni ve anlamlı yollarla ilerletmek için sağlam temeller oluşturabilir. Tek noktadan genel bir bakış açısı elde edilmesini, bilgi boşluklarının belirlenmesini, araştırma için yeni fikirler türetmesini ve alana yönelik amaçlanan katkıların konumlandırmasını sağlar ve güçlendirir (Ellegaard ve Wallin, 2015: 1813).

Sosyal bilimlerde de konular çok çeşitli olduğu için bu çeşitliliği analiz etmenin sistematik bir yolu gereklidir. Bibliyometrik analiz yöntemi bilimsel eğilimler, kavramlar ve ilişkileri net biçimde haritalandırabildiği için, hangi konuların daha çok çalışıldığı ve hangi boşlukların olduğunu net bir şekilde gösterdiği için sosyal bilimlerde sıklıkla tercih edilen bir yöntemdir. Bu kapsamda terörizm gibi çok boyutlu ve küresel bir konuda da literatür eğilimlerini, araştırma boşluklarını ve politik perspektifleri anlamak için kullanılır. Özellikle 11 Eylül saldırılarının ardından terörizm araştırmalarında gözlemlenen artış, bu alandaki akademik eğilimleri ve bölgesel odakları anlamaya yönelik bibliyometrik çalışmaları da beraberinde getirmiştir.

Bibliyometrik analiz yöntemiyle terörizm literatüründeki trendler zamanla nasıl gelişmiş görülebilir. Literatürün yoğunlaştığı konular, eksik alanlar ve yeni gelişen temalar tespit edilebilir. En nihayetinde terörizm, sadece siyaset bilimi değil sosyoloji, psikoloji, iletişim ve güvenlik çalışmaları gibi farklı alanlarla da ilişkilidir. Bu nedenle bibliyometrik analiz disiplinlerarası geçişkenliği ortaya koyması bakımından önemlidir.

Tüm bu bilgiler ışığında bu çalışmada Web of Science veritabanı ve VOSviewer yazılımı kullanılarak bibliyometrik analiz yöntemi uygulanmıştır. Çalışmada dört temel problem cümlesine cevap aranmaktadır. Bu sorular aşağıda verilmiştir.

Araştırma Sorusu 1: Boko Haram ve El-Şebab ile ilgili yayınlar yıllar içinde nasıl bir artış veya azalma göstermiştir?

Araştırma Sorusu 2: Boko Haram ve El-Şebab ile ilgili çalışmalarda en çok atıf alan eserler ve yazarlar kimlerdir?

Araştırma Sorusu 3: Boko Haram ve El-Şebab terör örgütleriyle ilgili yapılan araştırmaların en sık yayımlandığı ülkeler nelerdir?

Araştırma Sorusu 4: Boko Haram ve El-Şebab hakkında yapılan çalışmalarda en çok kullanılan anahtar kelimeler ve kavramlar nelerdir?

Yazılım vasıtasıyla her iki terör örgütüne ilişkin yapılmış akademik çalışmaların yıllara, yapıldıkları ülkelere, kullanılan anahtar sözcüklere ve eserler içerisinde en çok atıf alan çalışma ve yazarlara ilişkin parametreler elde edilmiştir. Dolayısıyla veri tabanında arama yapmak için Boko Haram ve El-Şebab sözcükleri temel iki anahtar sözcük olarak seçilmiştir. Web of Science içerisinde “political science, antropology, human geography, religion, gender/security studies ve sociology” temaları altında aramalar sınırlandırılmıştır. Çalışmanın bulgular bölümünde iki anahtar sözcük ile elde edilen toplam yayın sayıları ile bu alanda yapılmış akademik çalışmaların araştırma yoğunluğu hakkında bilgi vermek hedeflenmiştir. Atıf alan çalışmalara bakılmasındaki temel amaç ise bu alana ilişkin yapılmış çalışmaların literatürde ne kadar etkili olduğunu ortaya koymak amacıyla ele alınmıştır. Anahtar sözcük analizinin kullanılma sebebi ise popüler anahtar kelimeleri ve eğilimleri tespit etmek içindir.

4. Araştırmanın Bulguları ve Analiz

Bu bölümde Boko Haram ve El-Şebab terör örgütleri hakkında en fazla yayın yapılan araştırmaların detaylı incelenmesi sonucu ortaya çıkan bulgular ortaya konmaktadır. Web of Science içerisinde “political science, antropology, human geography, religion, gender/security studies ve sociology” temaları altında aramalar sınırlandırılmıştır. Bu kapsamda ilk olarak her iki terör örgütüne ilişkin yıllara sâri yapılan çalışmaların sayısı analiz edilmektedir. Akabinde en çok atıf alan eserler ve yazarları; çalışmaların

gerçekleştirildiği ülkeler ve bu iki terör örgütüne ilişkin yapılan bilimsel çalışmalarda ağırlıklı kullanılan anahtar sözcüklere oransal ve değersel yer verilmiştir.

4.1. Araştırmanın Yıllara Göre Analizi

Veri tabanında "Boko Haram" anahtar sözcüğü ile arama yapılmıştır. "Political science, antropology, human geography, religion, gender/security studies ve sociology" temaları altında toplam 611 çalışmaya ulaşılmıştır. Çalışmanın temel amacı Boko Haram terör örgütüne ilişkin yapılmış çalışmaların genel tablosunu ortaya çıkarmak olduğu için anahtar sözcük olarak doğrudan örgütün ismi seçilmiştir. Seçilen anahtar sözcükle geçmişten günümüze yapılan çalışmaların neler olduğu incelenmiştir.

Tablo-1: WoS'ta "Boko Haram" Anahtar Sözcüğü ile Ortaya Çıkan Çalışmaların Yıllara Göre Dağılımı

No	Yayın Yılı	Çalışma Sayısı	611 Çalışma İçinde Yüzde (%)
1	2024	45	7.36
2	2023	48	7.85
3	2022	68	11.12
4	2021	65	10.63
5	2020	81	13.25
6	2019	56	9.16
7	2018	50	8.18
8	2017	67	10.96
9	2016	27	4.41
10	2015	44	7.20

Kaynak: VoS viewer verilerinden alınarak yazarlar tarafından düzenlenmiştir.

İncelenen yıllar içinde Boko Haram terör örgütüne ilişkin toplam 611 çalışma tespit edilmiştir. En çok çalışmanın 2020 yılında 81 çalışma ile yapıldığı görülmektedir. 81 çalışma toplam çalışma sayısının yaklaşık %14 üne denk gelmektedir. Yıllar içindeki değişimde dikkat çeken husus ise 2022 yılı sonrası Boko Haram ile ilgili yapılan çalışmaların sistematik olarak azaldığıdır. 2024 yılına ilişkin yapılan çalışmalar yaklaşık %7'lik bir kısma gerilemiştir. Bu durumun sebepleri değerlendirildiğinde örgütün eylemlerinde görece azalışın olduğu ve akademik ilginin başka alanlara kaydığı düşünülmektedir.

Çalışmanın bir diğer temel amacı El-Şebab terör örgütüne ilişkin yapılmış çalışmaların genel tablosunu ortaya çıkarmak olduğu için anahtar sözcük olarak doğrudan örgütün ismi seçilmiştir. Seçilen bu anahtar sözcükle de örgüte ilişkin çalışmaların yıllara göre dağılımı aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo-2: WoS'ta "El-Şebab" Anahtar Sözcüğü ile Ortaya Çıkan Çalışmaların Yıllara Göre Dağılımı

No	Yayın Yılı	Çalışma Sayısı	192 Çalışma İçinde Yüzde (%)
1	2024	18	9.27
2	2023	13	6.70
3	2022	20	10.30
4	2021	24	12.37
5	2020	19	9.79
6	2019	17	8.76
7	2018	16	8.24
8	2017	9	4.63
9	2016	10	5.15
10	2015	8	4.12
11	2014	16	8.24
12	2013	8	4.12
13	2012	3	1.54
14	2011	5	2.57
15	2010	5	2.57
16	2009	1	0.51

Kaynak: VoS viewer verilerinden alınarak yazarlar tarafından düzenlenmiştir.

İncelenen yıllar içinde El-Şebab terör örgütüne ilişkin toplam 192 çalışma tespit edilmiştir. Bu incelemede en çok çalışmanın 2021 yılında 24 çalışma ile yapıldığı görülmektedir. Bu sonuç çalışmaların yaklaşık %13'üne denk gelmektedir.

Her iki terör örgütüne ilişkin günümüze kadar yapılan akademik çalışmalara bakıldığında Boko Haram'ın El-Şebab'a göre daha çok çalışıldığı ortaya çıkmaktadır. Boko Haram'daki evren sayısı 611 iken bu sayı El-Şebab'da 192'ye düşmektedir. Ek olarak Küresel Terör Olayları Raporu'nda 2022 yılı ağustos ayından 2023 yılı haziran ayına kadar iki terör örgütünün de eylem sayıları incelendiğinde El-Şebab terör örgütünün Boko Haram terör örgütünden çok daha fazla terör eylemi gerçekleştirdiği görülmektedir (Küresel Terör Olayları Raporu, 2023). Buna rağmen Boko Haram terör örgütü aynı yıllar baz alındığından akademik olarak daha çok çalışılmıştır. Bu sonucun nedenleri düşünüldüğünde başlıca sebebin uluslararası medya etkisi olduğu söylenebilir. Boko Haram, özellikle 2014'te Nijerya'nın Chibok kentinde 276 kız öğrenciyi kaçırmalarıyla uluslararası medyada büyük yankı uyandırmıştır. Bu olay, dünya genelinde "Kızlarımızı Geri Getirin

(#BringBackOurGirls)" başlıklı sosyal medya kampanyasıyla geniş çaplı bir farkındalık yaratmıştır.

İkinci olarak Boko Haram sadece Nijerya'da değil aynı zamanda Kamerun, Nijer ve Çad gibi birçok ülkede faaliyet göstermektedir. Bu bölgesel yayılım ve saldırıların sıklığı onu daha çok inceleme konusu yapmıştır. El-Şebab'ın faaliyetleri ise daha çok Somali ve sınırlı ölçüde Kenya ile sınırlıdır. Üçüncü olarak Nijerya, Afrika'nın en kalabalık ülkesi ve en büyük ekonomilerinden biri olduğundan bu ülkedeki güvenlik sorunları hem bölgesel hem de küresel çapta dikkat çekmektedir. El-Şebab ise Somali gibi daha az nüfuslu ve daha uzun süreli devlet çöküşü yaşayan bir ülkede faaliyet göstermektedir. Sayılan tüm bu farklar Boko Haramın daha çok çalışmasının sebebi olup akademik ilgiyi de etkilediği düşünülmektedir.

4.2. Araştırmalarda En Çok Atıf Yapılan Eserler ve Yazarlara Göre Analizi

Çalışmanın bu aşamasında Boko Haram ve El-Şebab anahtar kelimesi ile yapılan incelemede akademik çalışmalarda en çok atıf alan yazarlar ve atıf sayılarının incelenmesine yer verilmiştir. Atıf sayısı yüksek olan çalışmalar genellikle alanında ön plana çıkan, temel referans kaynağı olarak kullanılan ve akademik etkisi yüksek çalışmalardır. Dolayısıyla atıf analizi alan araştırmasında zaman kazandıran ve doğrudan temel ve önemli kaynaklara ulaşılmasının yolunu açmaktadır. Çalışmada en çok atıf alan çalışma sayısı beş adet ile sınırlandırılmıştır. Bu kararın en önemli nedeni çalışmada literatürdeki en önemli olduğu düşünülen eserlere ve atıf sayısına yer vermektir.

Tablo-3: WoS'ta "Boko Haram" Anahtar Sözcüğü İle En Çok Atıf Alan Yazarlar, Çalışmalar ve Atıf Sayısı

No	Yazarlar	Çalışmanın Adı	Yılı	Atıf Sayısı
1	Abimbola Adesoji	The Boko Haram Uprising and Islamic Revivalism in Nigeria	2010	114
2	Freedom Onuoha	The Islamist Challenge: Nigeria's Boko Haram Crisis Explained	2010	84
3	Adesoji Adelaja ve Justin George	Effects Of Conflict On Agriculture: Evidence From The Boko Haram Insurgency	2019	81
4	Iro Aghedo ve Oarhe Osumah	The Boko Haram Uprising: How Should Nigeria Respond?	2012	73
5	Innocent Chiluwa ve Presley Ifukor	'War against our Children': Stance and evaluation in #BringBackOurGirls campaign discourse on Twitter and Facebook	2015	71

Kaynak: WoS viewer verilerinden alınarak yazarlar tarafından düzenlenmiştir.

En çok atıf alan ilk çalışma Abimbola Adesoji'nin "The Boko Haram Uprising and Islamic Revivalism in Nigeria" isimli çalışmasıdır. Çalışmada ilk olarak 1980 Maitatsine ayaklanmasından 2009 Boko Haram ayaklanmasına kadar geçen sürede Nijerya'nın, yıkıcı insani ve maddi kayıplara yol açan etnik-dinsel çatışmalarla çalkalandığı vurgusu yapılmaktadır. Devamında ise Temmuz 2009'daki Boko Haram'ın nasıl yayıldığı incelenmektedir. Yazara göre Nijeryalıların dini hassasiyeti, Boko Haram tarikatının

yeşermesi için verimli bir zemin sağlarken tarikatın filizlenmesine Nijerya toplumunda hüküm süren ekonomik çıkmaz, parti siyasetinin ortaya çıkışı ve buna bağlı olarak siyasetçilerin siyasi güç için çaresiz kalması ve aktif olarak ayaklanmaya girişmeler de ayaklanmayı durdurmak için hiçbir şey yapmayan ya da sadece cılız bir şekilde kınayan bazı söz sahibi İslami liderlerin kararsızlığı da yardımcı olmuştur.

İkinci sırada en çok atıf alan çalışma ise Freedom Onuoha'nın "The Islamist Challenge: Nigeria's Boko Haram Crisis Explained" isimli çalışmasıdır. Bu makale Nijerya'da Temmuz 2009'da yaşanan Boko Haram krizini incelemektedir. Radikal mezhebin tarihsel gelişimini incelemekte ayaklanmanın etkilerini vurgulamakta ve ayaklanmadan kaynaklanan tartışmalı konular üzerinde durmaktadır. Her ne kadar genel kanı Nijerya'daki radikal tarikatların küresel terörizm için uyuyan hücrelere dönüşme ihtimalinin düşük olduğu yönünde olsa da bu makale tarikatın bazı üyelerinin uzak Afganistan ve Moritanya'da eğitim almış olmasının bazı ciddi soruları gündeme getirdiğini iddia etmektedir.

Üçüncü sırada yer alan çalışma Adesoji Adelaja ve Justin George'un "Effects Of Conflict On Agriculture: Evidence From The Boko Haram Insurgency" isimli çalışmasıdır. Çalışmada Boko Haram isyanı bir vaka çalışması olarak kullanılarak çatışmanın tarım üzerindeki etkilerini araştırılmaktadır.

Dördüncü sırada yer alan Iro Aghedo ve Oarhe Osumah'ın "The Boko Haram Uprising: How Should Nigeria Respond?" isimli çalışmasıdır. Bu çalışmada Usame bin Ladin ve diğer birkaç El Kaide liderinin idam edilmesinden bu yana uluslararası terörizm vakaları azalıyor gibi görünmekte ve "teröre karşı savaş" büyük bir başarı olarak alkışlanmakta hatta bazıları terörizmin er ya da geç sona ereceğini savunmaktadır. Ancak Nijerya ve diğer bazı Afrika ülkelerinde yaşanan son deneyimler, küresel terörizm düşüşte olsa da El Kaide ile olası bağlantıları olan yerel terörist grupların yayılması ve radikalleşmesinin artmakta olduğunu ortaya koymaktadır. Dolayısıyla etkili bir terörle mücadele arayışı devam etmektedir. Bu makale Nijerya'nın Boko Haram terörist ayaklanmasına nasıl karşılık vermesi gerektiğini sorgulamaktadır.

Beşinci sırada yer alan Innocent Chilwa ve Presley Ifukor'un "War against our Children: Stance and evaluation in #BringBackOurGirls campaign discourse on Twitter and Facebook" isimli çalışmasıdır. Twitter ve Facebook'taki #BringBackOurGirls sosyal medya kampanyası sadece Boko Haram tarafından kaçırılan Nijeryalı kız öğrencilerin serbest bırakılması için küresel bir kampanya değil aynı zamanda kız çocuklarının ve kızların örgün eğitim hakları için de bir kampanyaydı. Bu makale, bu kampanyanın söylemsel özelliklerini ve kampanya söylemindeki sosyal aktörlerin değerlendirilmesinde duygusal duruşun rolünü incelemek için değerlendirme çerçevesini ve (eleştirel) söylem analizini uygulamaktadır.

Tablo-4: WoS'ta "El-Şebab" Anahtar Sözcüğü İle En Çok Atıf Alan Yazarlar, Çalışmalar ve Atıf Sayısı

No	Yazarlar	Çalışmanın Adı	Yılı	Atıf Sayısı
1	Rosaleen Duffy	War, by Conservation	2016	146
2	David M. Anderson ve Jacob McKnight	Kenya Atwar: Al Shabaab and Its Enemies in Eastern Africa	2015	95

3	Paul Joosse	Narratives And Counternarratives: Somali Canadians on Recruitment as Foreign Fighters To Al-Shabaab	2015	67
4	Anneli Botha	Political Socialization and Terrorist Radicalization Among Individuals Who Joined al-Shabaab in Kenya	2014	53
5	Roland Marchal	A Tentative Assessment of The Somali Harakat Al-Shabaab	2009	47

Kaynak: VoS viewer verilerinden alınarak yazarlar tarafından düzenlenmiştir.

En çok atıf alan ilk çalışma Rosaleen Duffy'un "*War, by Conservation*" isimli çalışmasıdır. Bu makalede koruma, güvenlik ve isyanla mücadelenin (COIN) daha yakından bütünleştiği koruma yoluyla savaşa doğru kritik bir kayma olduğu savunulmaktadır. Bu yeni aşamada, küresel güvenlikle ilgili kaygılar, alta yatan önemli etkenleri oluştururken biyolojik çeşitliliğin korunması ikincil öneme sahiptir. Bu daha önceki kale koruma ve biyoçeşitlilik için savaş aşamalarından önemli bir kopuştur. Bu değişimleri daha iyi anlayabilmek için bu makale mevcut kavramsal yaklaşımları, özellikle de kaynakların çatışmaya nasıl neden olduğunu veya çatışmayı nasıl şekillendirdiğini anlamaya çalışan çevresel güvenlik ve kaynaklara erişim ve kaynaklar üzerindeki kontrol mücadelelerine odaklanan politik ekoloji yaklaşımlarını analiz etmektedir.

İkinci sırada en çok atıf alan çalışma ise David M. Anderson ve Jacob McKnight'in "*Kenya At War: Al-Shabaab And Its Enemies In Eastern Africa*" isimli çalışmasıdır. Kenya'nın Ekim 2011'de başlayan güney Somali işgali bir yıpratma harekâtına dönüşürken işgalin "geri tepmesi" Kenya içinde bir dizi ölümcül El-Şebab saldırısıyla pekişmiştir. Bu makale işgalin arka planını, Linda Nchi Operasyonu'nu ve Kenya Savunma Kuvvetleri'nin Kismayo şehrinin ele geçirilmesine ve kârlı limanını kontrol etme yarışına kadar savaşı sürdürmesini gözden geçirmektedir.

Üçüncü sırada yer alan çalışma Paul Joosse'in "*Narratives and Counternarratives: Somali Canadians on Recruitment as Foreign Fighters to Al-Shabaab*" isimli çalışmasıdır. Son zamanlarda Somali diasporası kendisini uluslararası terör ağlarının yayılması ve bu ağların eleman kazanma stratejileriyle ilgili artan güvenlik endişelerinin merkezinde bulmuştur. Bu endişeler, 2012 yılında El-Şebab'ın El-Kaide'ye katılmasından bu yana yeni seviyelere ulaşmıştır. Kanada'nın en büyük Somali topluluğunun 118 üyesiyle yapılan görüşmelerin nitel analizine dayanan bu makale, anlatı kriminolojisinden yararlanarak son dönem radikalleşme araştırmalarının çoğunun temelini oluşturan "neden katıldıkları" sorusunu tersine çevirmekte ve bunun yerine "neden asla katılmadıklarını" araştırmaktadır.

Dördüncü sırada yer alan çalışma Anneli Botha'nın "*Political Socialization and Terrorist Radicalization Among Individuals Who Joined al-Shabaab in Kenya*" isimli çalışmasıdır. El-Şebab aracılığıyla İslamcı aşırıcılık Kenya'daki varlığını arttırmaktadır. Yaygın algının aksine -hükümetin tepkilerinden de anlaşıldığı üzere- radikalleşme ve örgüte katılım Somali ve Kenya-Somali vatandaşlarının çok ötesine uzanmaktadır. Bu makalenin dayandığı çalışma, sadece dışsal veya çevresel faktörlere odaklanmak yerine radikalleşen kişilerin kişisel geçmişlerini analiz etmiştir. Radikalleşmeyi etkileyen faktörleri, özellikle de El-Şebab üyelerinin dini kimliklerini, ekonomik, siyasi ve eğitim geçmişlerini analiz ederken ailenin ve akranların siyasi sosyalleşme sürecinde oynadığı role odaklanmıştır.

Beşinci sırada yer alan Roland Marchal'ın "*A Tentative Assessment of the Somali Harakat Al-Shabaab*" isimli çalışmasıdır. Çalışmaya göre El-Şebab bugün El-Kaide'nin bir çocuğu olarak ortaya çıkmaktadır. Somali'nin ötesinde Batılı çıkarlarla savaşmak ve bölgede İslam

Devletleri kurmak için bir projeyi dile getiren cihatçı bir örgüt olarak tanımlanmaktadır. Makaleye göre bu örgüt 1980'ler ve 1990'larda Afganistan'da savaşmış İslamcılardan ve davaya karşı askeri mücadeleye her zaman öncelik vermiş diğerlerinden oluşmaktadır. Dışlayıcı neo-Selefi ideolojisi hem küreselleşmenin ve El Kaide gibi diğer gruplarla bağlantı kurmanın bir yolu hem de kabul edilmesi halinde sonunda çöküşlerine neden olacak Somali geleneklerini uzak tutmanın bir yoludur. Büyük ölçüde, siyasi İslam'ın Somali siyasetini yeniden merkezileştirmenin ana aracı haline geldiği iç savaşta yeni bir eğilimi ifade etmektedirler.

4.3. Araştırmanın Ülkelere Göre Analizi

Bu başlıkta her iki terör örgütüne ilişkin çalışma yapılan ülkeler içerisinde ilk beş ülkeye yer verilmiştir. Web of Science içerisinde "political science, antropology, human geography, religion, gender/security studies ve sociology" temaları altında aramalar gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda en çok çalışmanın yapıldığı beş ülke tablolar halinde aşağıda sunulmaktadır.

Tablo-5: WoS'ta "Boko-Haram" Anahtar Sözcüğü ile Kayıtlı Çalışmaların Ülkelere Göre Dağılımı

No	Ülke	Çalışma Sayısı	611 Çalışma İçinde Yüzde (%)
1	Nijerya	210	34.370
2	ABD	116	18.985
3	İngiltere	93	15.221
4	Güney Afrika	82	13.421
5	Kanada	35	5.728

Kaynak: VoS viewer verilerinden alınarak yazarlar tarafından düzenlenmiştir.

Veri tabanında yapılan incelemelerde Boko Haram ile ilgili çalışmaların en çok çalışıldığı ülkenin Nijerya olduğu görülmektedir. Bu sonucun pek çok sebebi olabilir. Bunlardan ilki Boko Haram'ın Nijerya merkezli bir terör örgütü olarak ortaya çıkması ve en büyük operasyonlarını bu ülkede gerçekleştirmesidir. Bu nedenle Nijerya'daki akademisyenler ve araştırmacılar, örgütün doğrudan etkilerini incelemek için daha fazla motivasyona sahiptir. İkinci olarak Nijerya'daki akademisyenler, örgütün faaliyet gösterdiği bölgelere coğrafi ve kültürel olarak daha yakın oldukları için veri toplama ve saha araştırmaları yapma konusunda daha avantajlıdırlar. Üçüncü olarak Boko Haram'ın toplumsal ve ekonomik etkileri Nijerya'da derinden hissedildiği için hükümet, sivil toplum kuruluşları ve üniversiteler bu konuda daha fazla akademik araştırma yapılmasını teşvik etmiştir. Tüm bu sebepler ışığında Boko-Haram çalışmalarında Nijerya ön plana çıkmaktadır. Bu beş ülke dışında Boko Haram ile alakalı İtalya, Avustralya, Almanya, Kamerun ve Fransa'da da çalışmalar bulunmaktadır.

Tablo-6: WoS'ta "El-Şebab" Anahtar Sözcüğü ile Kayıtlı Çalışmaların Ülkelere Göre Dağılımı

No	Ülke	Çalışma Sayısı	192 Çalışma İçinde Yüzde (%)
1	ABD	72	26.182

2	İngiltere	56	20.364
3	Kenya	37	13.455
4	Güney Afrika	14	5.091
5	Nijerya	13	4.727

Kaynak: VoS viewer verilerinden alınarak yazarlar tarafından düzenlenmiştir.

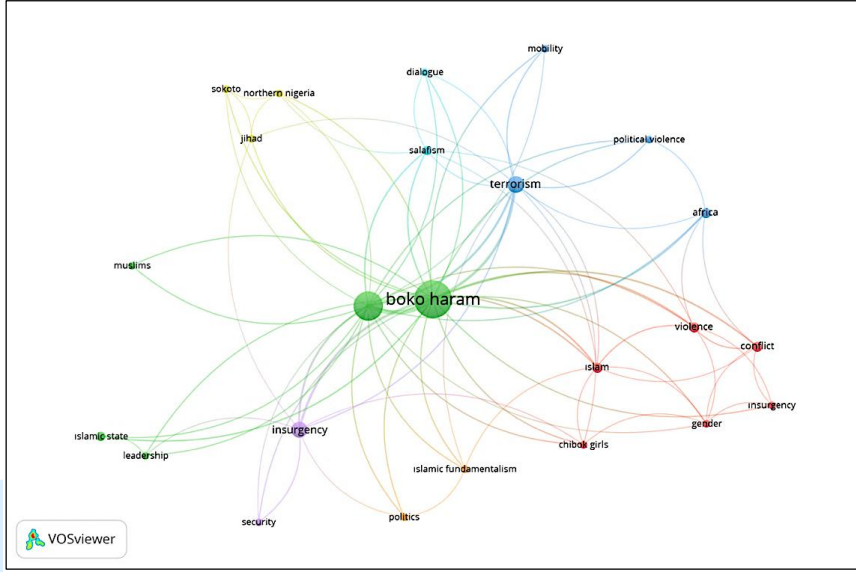
Veri tabanında yapılan incelemelerde El-Şebab ile ilgili çalışmaların en çok çalışıldığı ilk ülke ABD, ikinci ülke İngiltere ve üçüncü ülke Kenya olarak tespit edilmiştir. Terörizm çalışmaları ABD'de sıklıkla yapıldığı için ilk sırada ABD'nin çıkması şaşırtıcı değildir. Ek olarak iç savaşın yaratmış olduğu kıtlık ve bölgenin jeopolitik konumunun stratejik bir öneme haiz olmasından dolayı (Afrika boynuzu'nda kilit nokta olması, enerji ve ticaret koridorunda olması vb.) terörün son bulması adına Birleşmiş Milletler tarafından önce UNOSOM-I ve UNOSOM-II müdahaleleri başlatılması da uluslararası güçlerin bölgede aktifliğini arttırmıştır. Bu müdahaleler sonuç vermeyince Afrika Birliği Misyonu (AMISOM) ve Afrika Birliği Geçiş Misyonu (ATMIS) Somali hükümetine destek vererek El-Şebab ile mücadelede önemli askeri operasyonlar yürütmüştür. Çünkü El-Şebab'ın faaliyetleri sadece Somali ile sınırlı kalmayıp, komşu ülkeleri de tehdit eder hale gelmiştir. Bu durum uluslararası toplumun dikkatini çekmiş ve Somali'deki terörle mücadele çabaları daha koordineli ve çok yönlü bir hal almıştır.

Somali'de terör faaliyetleri gösteren terör örgütü El-Şebab'ın bölgede faaliyetlerini arttırması, zayıflara yol açması ve özellikle istikrarsızlığa sebep olmasıyla beraber uluslararası iş birliği çerçevesinde mücadeleye gidilmiştir. Ancak örgütün yerel halkla kurduğu bağlar, coğrafi avantajları ve dinamik stratejileri, mücadeleyi zorlaştırmaktadır. Bu sebeplerden dolayı El-Şebab ile mücadele, Somali'de ve genel olarak Doğu Afrika'da oldukça karmaşık ve çok boyutlu bir süreçtir. Bu mücadelede askeri, siyasi ve sosyal stratejiler bir arada kullanılmaktadır. Bundan dolayı ABD ve İngiltere'de akademik olarak çalışılması şaşırtılmayacak bir durumdur.

Burada şaşırtıcı olan El-Şebab'ın Somali merkezli bir terör örgütü olmasına rağmen Somalinin listede yer almaması ve komşu ülkelerden biri olan Kenya'nın üçüncü sırada yer alması olmuştur. Bu bağlamda El-Şebab'ın Kenya'ya sık sık saldırılar düzenlemesi özellikle 2013'teki Westgate Alışveriş Merkezi Saldırısı ve 2015'teki Garissa Üniversitesi Katliamının Kenya'da büyük yankı uyandırması ve ulusal güvenlik için ciddi bir tehdit oluşturması, Kenya'nın El-Şebab'la mücadele etmek amacıyla Afrika Birliği Barış Gücü (AMISOM) operasyonlarına katılması gibi sebepler Kenya'da El-Şebab üzerine yapılan akademik çalışmaların yoğunluğunu ve çeşitliliğini arttırmıştır.

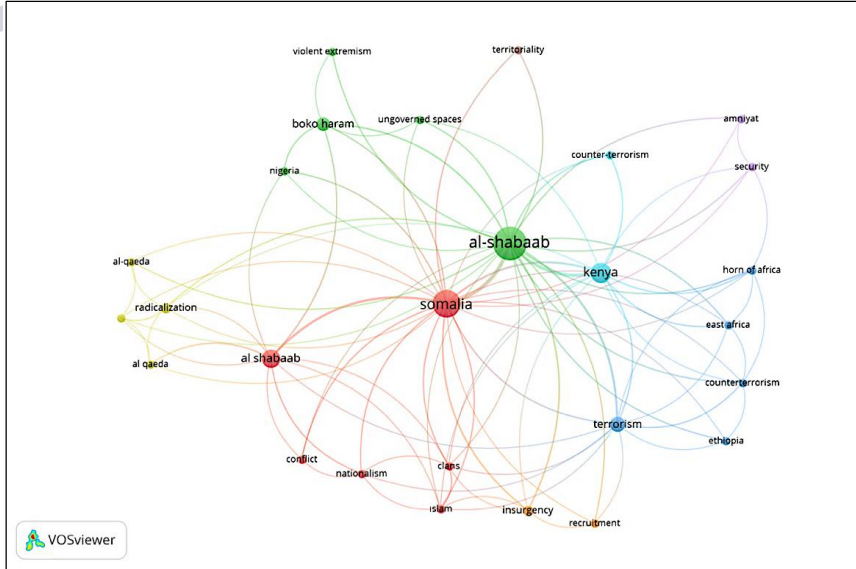
4.4. Araştırmanın Anahtar Kelime ve Kavramlara Göre Analizi

Terörizm ve terör örgütleri ile alakalı akademik çalışmaların tek bir perspektiften ele alınarak incelenebilmesi mümkün değildir. Bu bağlamda politika, siyaset bilimi, güvenlik, sosyoloji, cinsiyet çalışmaları, cinsiyet temalı çalışmalar din ve kültürel çalışmalar gibi temel başlıkların hepsi terörizm ve terör örgütleri ile ilişkilidir. Nitekim terör örgütleri ve terörizmle mücadele noktasında da bu bakış açısıyla meselenin ele alınmasının önemli olduğu değerlendirilmektedir.

Resim-1: WoS'ta "Boko-Haram" İle İlgili Yapılan Çalışmalarda En Çok Kullanılan Anahtar Sözcükler

Kaynak: VoS viewer verilerinden alınarak yazarlar tarafından düzenlenmiştir.

Resim-1’de görüldüğü üzere Boko Haram terör örgütüne ilişkin yapılan çalışmalarda ana anahtar sözcük örgütün ismi olmakla birlikte; güvenlik, ayaklanma, İslami devlet, cihat, cinsiyet, şiddet, politik şiddet, radikal selefizm anahtar sözcükleri de sıklıkla kullanılmaktadır.

Resim-2: WoS'ta "El-Şebab" İle İlgili Yapılan Çalışmalarda En Çok Kullanılan Anahtar Sözcükler

Kaynak: VoS viewer verilerinden alınarak yazarlar tarafından düzenlenmiştir.

"El-Şebab" anahtar sözcüğü ile WoSviewer’da yapılan incelemede en çok kullanılan anahtar sözcükler "Somalia", "Kenya" ve "terrorism" olarak ön plana çıkmıştır.

Sonuç olarak her iki terör örgütü ile alakalı anahtar sözcükler incelendiğinde terörizm, terörizmle mücadele, şiddet, çatışma ve ayaklanma kavramlarının ön plana çıktığı görülmektedir. Bunun yanı sıra her iki örgütün radikalleşme, El-Kaide, dini aşırılıkçılık kavramları ile de ilişkili olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla her iki terör örgütünü kapsayan çalışmalarda konu başlıkları oldukça çeşitli olmaktadır.

Sonuç

El-Şebab ve Boko Haram terör örgütleri, 2000'li yılların ortalarından itibaren El-Kaide bağlantılı radikal ve dini istismar eden oluşumlar olarak ortaya çıkmış ve kısa sürede bölgesel bir tehdit haline dönüşmüştür. Her iki terör örgütü de çeşitli bombalı saldırılar, adam kaçırmaya, intihar saldırısı gibi eylemlerle bölgede ciddi boyutlara varan kayıplardan mesuldür.

Ortaya çıktıkları dönemden bugüne ses getiren terör saldırıları sebebiyle akademik olarak da dikkatleri üzerlerine çekmişlerdir. Tüm bu bilgiler ışığında bu çalışmada, Afrika'da terörizmin iki önemli aktörü olan Boko Haram ve El-Şebab üzerine yapılan çalışmaların bibliyometrik bir analizi gerçekleştirilmiştir. İnceleme, 2020-2024 yılları arasındaki yayınları kapsamış ve bu dönemde her iki örgütle ilgili akademik çalışmaların eğilimleri ve coğrafi dağılımları değerlendirilmiştir. Analiz sonuçları her iki terör örgütünün de bölgede yarattığı korku, panik ve kaostan dolayı akademik olarak yazarların konuya ilgi gösterdiğini açıklamaktadır. El-Şebab'ın nispeten az çalışılmış olması, örgütün faaliyetlerinin coğrafi olarak daha sınırlı bir bölgede yoğunlaşması ve dolayısıyla uluslararası akademik ilginin bu örgüte yönelik daha sınırlı kalmış olabileceğini düşündürmektedir.

Ülkelere göre yapılan analiz, akademik çalışmaların coğrafi önceliklerini ve uzmanlık alanlarını ortaya koymuştur. Boko Haram ile ilgili çalışmaların ağırlıklı olarak Nijerya'da yapılmış olması örgütün faaliyetlerinin büyük ölçüde bu ülke sınırları içerisinde yoğunlaşmasından kaynaklanmaktadır. Buna karşılık El-Şebab ile ilgili çalışmaların ABD, İngiltere ve Kenya gibi ülkelerde yoğunlaşması bu ülkelerin Afrika Boynuzundaki güvenlik sorunlarına olan stratejik ilgisinin bir yansıması olarak ve terörizm çalışmalarında batının etkisinin fazla olduğu şeklinde değerlendirilebilir. Son olarak çalışmanın analiz kısmında ortaya koyduğu bulgulara göre her iki terör örgütü de alan yazında ayaklanma, terörizmle mücadele, radikalleşme, dini istismar eden terör örgütleri, El-Kaide gibi anahtar sözcüklerle ilişkilidirler. Dolayısıyla özellikle Afrika'da terörizm çalışan araştırmacılar için bu iki örgüt ile ilişkili kavramlar çeşitlilik sergilemektedir.

Boko Haram ve El-Şebab üzerine yapılan çalışmalar, akademik ilginin terörizmin bölgesel etkileri ve uluslararası boyutlarına göre farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır. Nijerya ve Kenya gibi ülkelerin bu çalışmaların odak noktası olması bu bölgelerde terörizmin toplumsal ve politik etkilerinin daha belirgin olmasıyla ilişkilidir. Ancak El-Şebab üzerine yapılan sınırlı sayıdaki çalışma örgütün küresel terörizm literatüründe daha az temsil edildiğini ve bu konuda daha fazla akademik çalışmaya ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.

Bu analiz, farklı ülkeler ve örgütler üzerine odaklanmış dengeli bir literatür geliştirmenin önemini vurgulamaktadır. Gelecekteki çalışmaların, özellikle El-Şebab gibi daha az incelenmiş örgütlerin dinamiklerini daha derinlemesine analiz etmeye odaklanması terörizmin neden ve sonuçlarının daha kapsamlı bir şekilde anlaşılmasına katkıda bulunacağı tahmin edilmektedir.

Kaynakça

Ahmed, M. S. (2020). "From Civil War among Clans to War on Terror: The Regionalization and Internationalization of the Somali Conflict", *International Journal of Politics and Security*, 2(5), 47-70.

- Alagöz, H. L. (2013). *Uluslararası İlişkilerde İnsani Diplomasinin Rolü: Türkiye Somali Örneği*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul: Fatih Sultan Mehmet Üniversitesi.
- Alsharif, A. H. vd. (2020). "Bibliometric Analysis, Journal of Theoretical And Applied Information Technology", 98(15), 2948-2962.
- Anderson, D. M. ve McKnight, J. (2015). "Understanding al-Shabaab: Clan, Islam and Insurgency In Kenya", *Journal of Eastern African Studies*, 9(3), 536-557.
- Artokça, İ. (2013). *El Şebab Terör Örgütü Somali*, Tasam, https://tasam.org/Files/Icerik/File/es_sebab_teror_organu_somali_03acd2a2-f8af-4314-9368-d8f23fcb9acb.pdf, (Erişim Tarihi: 01.03.2025).
- Bacon, T. ve Muibu, D. (2019). "Foreign Fighter Influence in Al-Shabaab", (Ed. M. Keating ve M. Waldman), *War and Peace in Somalia: National Grievances, Local Conflict and Al-Shabaab* (ss. 413-424), Oxford: Oxford University Press.
- Bah, A. (2018), "An Assesment of The Boko Haram Insurgency In Nigeria", *Florya Chronicles of Political Economy*, 4(2), 1-8.
- Barnes, C. ve Hassan, H. (2007). "The Rise and Fall Of Mogadishu's Islamic Courts", *Journal of Eastern African Studies*, 1(2), 151-160.
- Bauer, W. (2018), *Çalınan Hayatlar: Boko Haram ve Afrika'nın Kalbindeki Terör*, (Çev. S. Özhan), İstanbul: Kor Yayınları.
- Doboš, B. (2017). "Shapeshifter of Somalia: Evolution of The Political Territoriality of Al-Shabaab", (Ed. P. B. Rich ve R. Burchill), *In Jihadist Insurgent Movements* (ss. 209-229), New York: Routledge.
- Donthu, N. vd. (2021). "How to Conduct A Bibliometric Analysis: An Overview And Guidelines", *Journal of Business Research*, 133, 285-296.
- Duman, G. ve Çelik, İ. M. (2021). "Afrika'nın Bölgesel Terör Sorunu: Boko Haram Üzerine Bir İnceleme", *Barış Araştırmaları ve Çatışma Çözümleri Dergisi*, 9(1), 78-96.
- Duodu, C. (2009). *Mohammed Yusuf's Final Days*, *Guardian*, <https://www.theguardian.com/commentisfree/belief/2009/aug/06/mohammed-yusuf-boko-haram-nigeria>, (Erişim Tarihi: 01.03.2025).
- Ellegaard, O. ve Wallin, J. A. (2015). "The Bibliometric Analysis of Scholarly Production: How Great Is The Impact?", *Scientometrics*, 105, 1809-1831.
- Ezeani, vd. (2021), "From a Religious Sect to a Terrorist Group: The Military and Boko Haram in Northeast Nigeria", *African Renaissance*, 18(2), 125-145.
- Felbab-Brown, V. (2018). *In Nigeria, We Don't Want Them Back*, *Brookings*, <https://www.brookings.edu/articles/in-nigeria-we-dont-want-them-back/>, (Erişim Tarihi: 01.03.2025).
- Hansen, S. J. (2013). *Al-Shabaab in Somalia: The History and Ideology of a Militant Islamist Group*, Oxford: Oxford University Press.
- Kassim, A. (2015). "Defining and Understanding The Religious Philosophy of Jihādī-Salafism and The Ideology of Boko Haram Politics", *Religion & Ideology*, 16(2-3), 173-200.

- Keating, M. ve Waldman, M. (2018), *War and Peace in Somalia National Grievances, Local Conflict and Al-Shabaab*, Oxford: Oxford University Press.
- Keatinge, T. (2014). *The Role of Finance In Defeating Al-Shabaab*, RUSI, https://static.rusi.org/201412_whr_2-14_keatinge_web_0.pdf, (Erişim Tarihi: 01.03.2025).
- Klobucista, C. vd. (2022). *Al-Shabab, Council of Foreign Relations*, <https://www.cfr.org/backgroundunder/al-shabab>, (Erişim Tarihi: 19.02.2025).
- Küresel Terör Olayları Raporu (2023). *Küresel Terör Olayları Raporu*, Ankara: Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi Yayınları.
- Maraş, H. (2017). "İslami Söylemli Terörizmin Nijerya'ya Yansımaları: Boko Haram Terör Örgütünün İncelenmesi", *Electronic Turkish Studies*, 12(3), 441-466.
- Maszka, J. E. (2017). *A Strategic Analysis of Al Shabaab*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Bournemouth: Bournemouth Üniversitesi.
- McChonnel, T. (2016). *A Year Later, 5 Reasons Al Shabaab Attacked Kenya That Still Matter*, *Global Post*, <https://theworld.org/stories/2016/07/30/year-later-5-reasons-al-shabaab-attacked-kenya-still-matter>, (Erişim Tarihi: 19.02.2025).
- Montclos, M. (2015). *Boko Haram: Islamism, Politics, Security And The State In Nigeria*, Los Angeles: Tsehai Publishers.
- Okemi, M. E. (2013). "Boko Haram: A Religious Sect or Terrorist Organization", *Global Journal of Politics and Law Research*, 1(1), 1-9.
- Okpaga, A. Chijioke, U. S. ve Eme, O. I. (2012). "Activities of Boko Haram and Insecurity Question in Nigeria", *Arabian Journal of Business and Management Review*", 1(9), 77-99.
- Omenma, J. T, Onyishi, I. E. ve Okolie, A. M. (2020). "A Decade of Boko Haram Activities: The Attacks, Responses and Challenges Ahead", *Securtiy Journal*, 33(2), 337-356.
- Onapajo, H. ve Uzodike, U. O. (2012). "Boko Haram Terrorism in Nigeria", *African Security Review*, 21(3), 24-39.
- Onuoha, F. C. ve Oyewole, S. (2018). *Anatomy of Boko Haram: The Rise and Decline of a Violent Group in Nigeria*, Aljazeera Centre for Studies <https://studies.aljazeera.net/en/reports/2018/04/anatomy-boko-haram-rise-decline-violent-group-nigeria-180422110920231.html>, (Erişim Tarihi: 04.02.2025).
- Oyewole, S. (2015). "Boko Haram: Insurgency and The War Against Terrorism in The Lake Chad Region ", *Strategic Analysis*, 39(4), 428-432.
- Önal, B. (2023). "Afrika'da Terör: Boko Haram Terör Örgütü ve Kadın Teröristler", *Terörizm ve Radikalleşme Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 353-386.
- Özdemir, Ö. ve Bural, E. B. (2021). "Bir Terör Eylemi Yöntemi Olarak Adam Kaçırma: Boko Haram ve Chibok Kızları Örneği", *Akdeniz Havzası ve Afrika Medeniyetleri Dergisi*, 3(2), 9-24.
- Özdemir, Ö. ve Sarıoğlu, E. B. (2021). "Eşitsizlik ve El Şebab Arasında Sıkışan Kadın Militanlar ", *Fenerbahçe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(2), 3-17.

- Özkan, M. (2014), Doğu Afrika Jeopolitiği ve Türkiye'nin Somali Politikası, SETA, https://file.setav.org/Files/Pdf/20141021153934_40_somali_web.pdf, (Erişim Tarihi: 04.02.2025).
- Passas, I. (2024). "Bibliometric Analysis: The Main Steps", Encyclopedia, 4(2), 1014-1025.
- Pijovic, N. (2014). The Sources of Al-Shabaab's Strength and Resilience, Australian Strategic Policy Institute, <https://www.aspistrategist.org.au/the-sources-of-al-shabaabs-strength-and-resilience/>, (Erişim Tarihi: 01.03.2025).
- Pricopi, M. (2016). "Tactics Used By The Terrorist Organisation Boko Haram", Scientific Bulletin, 21(1), 40-45.
- Regens, J. L. ve Mould, N. (2017). "Continuity and Change in the Operational Dynamics of the Islamic State", Journal of Strategic Security, 10(1), 53-80.
- Roig-Tierno, N. vd. (2017). "An Overview of Qualitative Comparative Analysis: A Bibliometric Analysis", Journal of Innovation & Knowledge, 2(1), 15-23.
- Salkida, A. (2009). Nigeria: Sect Leader Vows Revenge, WWRN, <https://wwrn.org/articles/31419/>, (Erişim Tarihi: 01.03.2025).
- Sergie, M. A. ve Johnson, T. (2014). Boko Haram, Council on Foreign Relations, <https://www.files.ethz.ch/isn/180698/Nigeria's%20Boko%20Haram%20and%20Ansaru%20.pdf>, (Erişim Tarihi: 18.02.2025).
- Shinn, D. (2011). "Al Shabaab's Foreign threat to Somalia", Orbis, 55(2), 203-215.
- Shire, M. (2021). Now is the Time to Engage Al-Shabaab, Religious Leaders and Clan Elders Can Help, War on The Rock, <https://warontherocks.com/2021/10/now-is-the-time-to-engage-al-shabaab-religious-leaders-and-clan-elders-can-help/>, (Erişim Tarihi: 18.02.2025).
- Shola, O. (2015). "Globalization of Terrorism: A Case Study of Boko Haram in Nigeria", International Journal of Politics and Good Governance, 6, 1-22.
- Sıradağ, A. (2015). Sahra Altı Afrikası'nda Terörist Grupların Yükselişi: Boko Haram ve Eş-Şebab, SETA, https://file.setav.org/Files/Pdf/20150520201544_125_afrika_web.pdf, (Erişim Tarihi: 04.03.2025).
- Söğütlü, G. (2019). Başarısız Devlet Olgusunun Terörizmle İlişkisi: Somali ve El Şebab Örneği, (Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi), Bursa: Uludağ Üniversitesi.
- Sönmez, G. ve Arslan, M. E. (2021). Nijerya'da Artan Boko Haram Hareketliliği ve Olası Sonuçları, ORSAM, <https://www.orsam.org.tr/tr/nijeryada-artan-boko-haram-hareketliliği-ve-olasi-sonuclari/>, (Erişim Tarihi: 04.03.2025).
- Tektaş, E. (2023). "Nijerya'nın Ulusal Güvenliği Kapsamında Bir Terör Örgütünün Anatomisi: Boko Haram", Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi, 7(1), 206-235.
- Turbiville, G, Meservey, J. ve Forest, J. (2014). Countering The Al-Shabaab Insurgency in Somalia: Lessons for US Special Operations Forces, Florida: JSOU Press.
- Vilkko, V. (2011). Al-Shabaab: From external support to internal extraction. Department of Peace and Conflict Research,

http://www.uu.se/digitalAssets/57/57537_MFS_paper_Vilkko.Pdf, (Erişim Tarihi: 01.02.2025).

Wise, R. (2021). Al Shabaab, Center for Strategic & International Studies, <https://www.csis.org/analysis/al-shabaab>, (Erişim Tarihi: 05.02.2025).

Yalçın, M. (2016). "Türkiye Somali İlişkilerinde El Şebab Örgütünün Etkisi", Barış Araştırmaları ve Çatışma Çözümleri Dergisi", 4(2), 18-49.

Yılmaz, K. (2014). "Ülke Savunmasından Küresel Dini İstismar Eden Terörizme: El Şebab Örneği ve Türkiye Açısından Yansımaları", Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Dergisi, 5(1), 27-48.

Katkı Oranları ve Çıkar Çatışması / Contribution Rates and Conflicts of Interest

Etik Beyan	Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.	Ethical Statement	It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.
Yazar Katkıları	Bu çalışma kapsamında tüm yazarlar eşit oranda katkı sağlamıştır ve ortak yazarlık hakkı bulunmaktadır.	Author Contributions	All authors contributed equally to this work and share joint authorship rights.
Çıkar Çatışması	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.	Conflicts of Interest	The author has no conflict of interest to declare.
Finansman	Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.	Grant Support	The author acknowledge that they received no external funding in support of this research.
Telif Hakkı & Lisans	Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.	Copyright & License	Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0

Extended Summary

Terrorism refers to acts of violence intended to create fear in pursuit of a specific ideological or political goal. Since its emergence, terrorism has evolved over time, expanding its impact across various regions. Today, the African continent is also home to several active terrorist organizations. Boko Haram, a terrorist organization, was founded in 2002 in Maiduguri, the capital of Borno State, by the Islamist cleric Mohammed Yusuf. Similarly, Al-Shabaab, a terrorist organization operating in Somalia, has found an environment conducive to radicalization due to Somalia's clan-based social structure and the intense competition among clans.

The primary aim of this study is to compare the two prominent terrorist organizations in Africa, Boko Haram and Al-Shabaab, using bibliometric analysis. Bibliometric analysis is a quantitative research method that applies bibliometric data to approaches such as author analysis, citation analysis, and keyword analysis. Within this framework, the study seeks to answer four key research questions:

Research Question 1: How have publications on Boko Haram and Al-Shabaab increased or decreased over the years?

Research Question 2: Which works and authors have received the most citations in studies on Boko Haram and Al-Shabaab?

Research Question 3: In which countries have research studies on Boko Haram and Al-Shabaab been most frequently published?

Research Question 4: What are the most frequently used keywords and concepts in studies on Boko Haram and Al-Shabaab?

This study aims to highlight the necessity of supporting counterterrorism strategies with scientific research by comparing these two terrorist organizations operating actively in Africa.

An analysis of the database using the keyword 'Boko Haram' for the years 2020–2024 identified a total of 465 studies. The highest number of studies (141) was recorded in 2020. A notable trend observed in this analysis is the systematic decline in research on Boko Haram after 2022. Similarly, an analysis using the keyword 'Al-Shabaab' for the same period revealed 111 studies, with the highest number (30) recorded in 2021. The comparison of these findings clearly indicates that Boko Haram has been studied more extensively than Al-Shabaab. One of the primary reasons for this could be Boko Haram's abduction of schoolgirls in Chibok, which gained global attention and led to the widespread sharing of the '#BringBackOurGirls' social media campaign, involving figures such as the U.S. President and First Lady at the time. This event brought Boko Haram to the forefront of the global stage, increasing its recognition worldwide. Additionally, the data indicate a decline in research on both organizations starting from 2022.

A keyword-based search in the database revealed that the most cited study on Boko Haram is "**The Boko Haram Uprising and Islamic Revivalism in Nigeria**" by Abimbola Adesoji, while the most cited study on Al-Shabaab is "**War, by Conservation**" by Rosaleen Duffy. A country-based analysis shows that Nigeria is the leading country in Boko Haram-related research. Several factors contribute to this result. First, Boko Haram is a Nigeria-based terrorist organization, and it has conducted its most significant operations in the country. As a result, Nigerian academics and researchers have a stronger motivation to analyze its direct impacts. Second, Nigerian scholars are geographically and culturally closer to the regions where Boko Haram operates, giving them a significant advantage in data collection and field research. Third, due to Boko Haram's profound societal and economic effects on Nigeria, the government, civil society organizations, and universities have actively encouraged academic research on the group. Consequently, Nigeria emerges as the dominant country in Boko Haram research.

In contrast, the leading country in Al-Shabaab-related research is the United States, followed by the United Kingdom and Kenya. Given that terrorism studies are frequently conducted in the U.S., it is not surprising that the country ranks first in this field.

In conclusion, this study conducted a bibliometric analysis of academic research on Boko Haram and Al-Shabaab, two key actors in terrorism in Africa. The study examined publications from 2020 to 2024, assessing trends in academic research on both organizations and their geographical distribution. A total of 465 studies on Boko Haram were identified, with the highest number of publications in 2020. In contrast, only 111 studies on Al-Shabaab were found, with the highest number in 2021. A country-based analysis revealed key geographical priorities and areas of expertise in academic research. The findings indicate that both terrorist organizations are frequently associated with keywords such as insurgency, counterterrorism, radicalization,

terrorism exploiting religion, and Al-Qaeda. Therefore, researchers specializing in terrorism in Africa encounter a diverse range of interconnected concepts related to these two groups. The study highlights how academic interest in Boko Haram and Al-Shabaab varies based on regional impacts and international relevance.

